

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobce: **L. W. K.**
zastoupen JUDr. Markem Křížem, Ph.D., advokátem,
se sídlem Masarykovo nám. 91/28, Karviná

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 1292/25, 150 00 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 4.11. 2024, č. j. 10000/8580723/24/351/KK,
ve věci výplaty nemocenského,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 4. 11. 2024, č. j. 10000/8580723/24/351/KK **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 3 146 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Marka Kříže, Ph.D., advokáta se sídlem Masarykovo nám. 91/28, Karviná.

Odůvodnění:

Žalobní námitky a stanovisko žalovaného:

- Předmětem sporu je zastavení výplaty nemocenského ke dni 22. 2. 2024 z důvodu, že pro trvání dočasné pracovní neschopnosti nebyly důvody a zdravotní stav žalobce mu umožňoval plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání.
- Podle žalobce byla výplata nemocenských dávek dne 6. 8. 2024 nesprávně a nezákonně zastavena zpětně ke dni 22. 2. 2024. Žalobce nemocenské pobíral při dočasné pracovní neschopnosti od 27. 7. 2023. Žalovaná dovodila, že je možné rozhodnout o ukončení výplaty dávek zpětně ke skončení období, za které byly žalobci dávky vyplaceny, přičemž poslední výplata nemocenského proběhla dne 26. 2. 2024 a vztahovala se na období do 22. 2. 2024. S tím žalobce nesouhlasil. Poukázal na to, že nemocenské dávky byly vypláceny zcela nepravidelně. Žalobce byl uznán dočasně práce neschopen svým ošetřujícím lékařem, opakovaně příslušným správním orgánům zasílal lékařské zprávy svého ošetřujícího lékaře, které jednoznačně potvrzovaly, že důvody pro dočasnou pracovní neschopnost trvají. O ukončení dočasné pracovní neschopnosti nebylo ošetřujícím lékařem rozhodnuto. Že již nadále není důvod pro vyplácení nemocenských dávek poprvé uvedl ve svém stanovisku Institut posuzování zdravotního stavu (dále jen „Institut“) dne 11. 6. 2024. Žalobce tak byl v legitimním očekávání, že má nárok na dávky nemocenského pojištění minimálně do 11. 6. 2024.
- Definitivní rozhodnutí o zastavení výplaty nemocenských dávek bylo vydáno až dne 6. 8. 2024 s ukončením výplaty ke dni 22. 2. 2024. Žalobce je přesvědčen, že dočasnou pracovní neschopnost je možné ukončit pouze k aktuálnímu datu, maximálně 3 dny dopředu. V žádném případě však nemůže být dočasná pracovní neschopnost ukončena zpětně, navíc 6 měsíců zpětně. Jestliže dočasná pracovní neschopnost nebyla v inkriminovaném období ukončena, ba ani zpochybněna, není možné v tomto období, tedy od 22. 2. 2024 do 6. 8. 2024, hovořit o zániku nároku na výplatu dávek nemocenského pojištění, pokud právě existence dočasné pracovní neschopnosti je základním předpokladem pro žalobcův nárok na nemocenské.
- Žalovaná se při svém rozhodování dopouští retroaktivity. Žalobce je „trestán“ za skutečnost, že žalovaná se ocitla s vyplácením nemocenských dávek v prodlení. Navíc za situace, kdy žalobce s příslušnými správními orgány řádně spolupracoval, prakticky neprodleně zasílal všechny potřebné dokumenty. Příslušný správní orgán neodůvodněně vyčkával 6 měsíců s rozhodnutím o ukončení výplaty dávek, pakliže měl k dispozici veškeré potřebné listiny.
- Žalobce nesouhlasil ani s tím, že by byl schopen plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání. Jde o prosté konstatování bez jakéhokoliv odůvodnění. Žalobcovy rozsáhlé zdravotní problémy byly takového rázu, že mohly způsobit problémy v souvislosti s plněním povinností uchazeče o zaměstnání. V době rozhodování o ukončení dávek nemocenského uchazečem o zaměstnání nebyl. Žalobce má za to, a že i nadále trvají důvody pro trvání dočasné pracovní neschopnosti.
- Konečně žalobce namítl, že postup žalované narušuje princip dobré správy.
- Žalovaná odkázala na napadené rozhodnutí, které považuje za zákonné a správné. Nesouhlasila s tím, že nelze rozhodnout o ukončení výplaty nemocenského zpětně. V důsledku nových skutečností se sice rozhoduje jen do budoucna, to však znamená ode dne následujícího po období, ve kterém byly dávky vyplaceny. Proto byla výplata dávky zastavena k 22. 2. 2024. Žalovaná souhlasí s tím, že dočasná pracovní neschopnost nebyla ukončena a stále trvá. Pokud by o dočasnou pracovní neschopnost rozhodl ošetřující lékař

v České republice, pak by bylo postupováno podle § 75 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, a o ukončení dočasné pracovní neschopnosti by rozhodl posudkový lékař Institutu posuzování zdravotního stavu. Protože však nelze kontrolovat proces posuzování zdravotního stavu lékařem v jiném členském státě, ani tohoto lékaře nelze zavázat k dodržování zákona o nemocenském pojištění, je zvolena metoda ověřování důvodnosti trvání dočasné pracovní neschopnosti s cílem ochránit systém nemocenského pojištění a zabezpečit účelné čerpání dávek. Posudkový lékař Institutu konstatoval na základě zpráv doručených žalobcem v květnu 2024, že jde o chronické onemocnění, které neodůvodňuje dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti od 22. 2. 2024. Ačkoliv lze připustit, že Územní správa sociálního zabezpečení (dále „ÚSSZ“) mohla vyžádat lékařské zprávy dříve, toto prodloužení nevede k nezákonnosti napadeného rozhodnutí. Dávky byly žalobci vypláceny včas, protože ÚSSZ byla vždy vázána stanoviskem Institutu a teprve až na základě jeho vyjádření rozhodovala. Vzhledem k nostrifikaci dodatečné pracovní neschopnosti ze strany lékařů orgánu nemocenského pojištění, tj. ověřování důvodnosti trvání dočasné pracovní neschopnosti pro nárok na další výplatu dávek u cizinců, nikdy nemůže dojít k ukončení výplaty dávek současně v vydáním správního rozhodnutí podle § 52 písm. a) zákona o nemocenském pojištění.

Zjištění ze správního spisu:

- Žalobce byla účasten na nemocenském pojištění podle českých právních předpisů na základě pracovního poměru u českého zaměstnavatele v době od 10. 5. 2020 do 10. 8. 2023.
- Dne 27. 7. 2023 byl ošetřující lékařkou uznán dočasně práce neschopným. Ošetřující lékařka je lékařkou v Polské republice, neboť žalobce bydlí v Polské republice. O nároku na nemocenské a výplatě dávky rozhodla OSSZ Ostrava (předchůdkyně ÚSSZ) dne 6. 9. 2023.
- V průběhu výplaty dávky byla provedena prostřednictvím lékaře Institutu posuzování zdravotního stavu kontrola odůvodněnosti trvání dočasné pracovní neschopnosti. A to na základě doložených lékařských zpráv. Lékař konstatoval odůvodněnost trvání dočasné pracovní neschopnosti ke dni 20. 11. 2023 a 21. 2. 2024.
- Dne 11. 6. 2024 posudkový lékař konstatoval, že trvání dočasné pracovní neschopnosti není odůvodněno, s odkazem na lékařský nález ošetřující lékařky ze dne 21. 5. 2024. Konkrétně uvedl, že zjištění ošetřující lékařky nejsou důvodem k pokračování dočasné pracovní neschopnosti, když závěry se stále opakují, a vzhledem k tomu, že žalobce má ukončen pracovní poměr a posuzuje se jako uchazeč o zaměstnání. Uzavřel, že „dávky od 22. 2. 2024 se zamítají“. Přílohou posouzení je tabulka, ve které je uvedeno, že žalobcova pracovní neschopnost trvala od 27. 7. 2023, pracovní neschopnost byla do 21. 5. 2024 (264 dní) a pracovní poměr byl do 10. 8. 2023.
- Dne 21. 6. 2024 ÚSSZ oznámila žalobci, že zastavuje výplatu nemocenského ode dne 22. 2. 2024. Nemocenské bylo vyplaceno za období od 10. 8. 2023 do 21. 2. 2024. Uvedla, že oznámení podává v tzv. zkráceném řízení podle § 153 odst. 1 písm. c) zákona o nemocenském pojištění, ve kterém ÚSSZ rozhoduje o zániku nároku na výplatu dávky formou zastavení výplaty v případech, kdy je nesporné, že podmínky nároku na dávku již nejsou splněny, a podle § 153 odst. 2 písm. c) téhož zákona, došlo-li k zániku nároku na výplatu dávky.
- Žalobce v souladu s poučením podal námitky proti zastavení výplaty nemocenského s poukazem na lékařské zprávy.

- ÚSSZ si vyžádala stanovisko posudkového lékaře Institutu, který dne 2. 8. 2024 uvedl, že dočasná pracovní neschopnosti žalobce je v ochranné lhůtě po skončení pracovního poměru a že žalobce je schopen se dostavovat na Úřad práce a plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání. Uvedl, že „dávky se od 22. 2. 2024 zamítají“. Součástí posudku je tabulka, ze které vyplývá pracovní neschopnost žalobce od 27. 7. 2023, pracovní neschopnost do 22. 2. 2024 a pracovní poměr do 10. 8. 2023.
- Na základě toho ÚSSZ rozhodla tak, že výplata nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti v trvání od 27. 7. 2023 se zastavuje od dne 22. 2. 2024.
- Proti tomuto prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce odvolání, o kterém žalovaná rozhodla nyní napadeným rozhodnutím.

Posouzení žalobních námitek

I. Neukončení dočasné pracovní neschopnosti, retroaktivita

- Správní orgány při zastavení výplaty dávek nemocenského postupovaly podle § 52 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, podle kterého *zjistí-li se, že nárok na dávku nebo na její výplatu zanikl, dávka se odejme nebo se její výplata zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplacena.*
- Toto ustanovení tedy řeší dvě různé situace. Důsledky zániku nároku na dávku a důsledky zániku nároku na výplatu dávky. Respektuje tak v právu sociálního pojištění tradiční rozlišování nároku na dávku a na její výplatu. První upravovanou situací je zánik nároku na dávku, což vede k odejmutí dávky. Tuto úpravu správní orgány v posuzovaném případě nepoužily.
- Druhou situací je zánik nároku na výplatu dávky, který vede k zastavení výplaty dávky ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplacena. Zastavení výplaty je tedy důsledkem zániku nároku na výplatu. Tento postup správní orgány vůči žalobci uplatnily a dovodily, že nárok na výplatu zanikl, protože „další trvání dočasné pracovní neschopnosti je nedůvodné“.
- Podle § 23 zákona o nemocenském pojištění, *nárok na nemocenské má pojištěnec, který byl uznán dočasně práce neschopným (...), trvá-li dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa déle než 14 kalendářních dní (...).* Uznání dočasně práce neschopným je podmínkou vzniku nároku na nemocenské i nároku na jeho výplatu, neboť podle § 45 zákona o nemocenském pojištění *nárok na dávku vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem* a podle § 46 zákona o nemocenském pojištění je splnění podmínek vzniku nároku na dávku první podmínkou vzniku nároku na výplatu dávky. Ačkoliv to zákon výslovně neuvádí, lze dovodit, že dojde – li ke změně skutečností, které ke vzniku nároku na nemocenské vedou, nárok na něj zanikne a stejně tak zanikne nárok na jeho výplatu. Správní orgány se proto správně zabývaly tím, zda žalobce byl uznán dočasně práce neschopným a zda tato dočasná pracovní neschopnosti trvá nebo byla ukončena, když toto je skutečností, která je pro nárok na dávku a výplatu stěžejní.
- Zákonná definice dočasné pracovní neschopnosti je uvedena v § 55 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění: *dočasnou pracovní neschopností se rozumí stav, který pro poruchu zdraví nebo jiné v tomto zákoně uvedené důvody neumožňuje pojištěnci a) vykonávat dosavadní pojištěnou činnost a trvá-li porucha zdraví déle než 180 kalendářních dní, i jinou než dosavadní pojištěnou činnost, b) plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání podle zvláštního právního předpisu (dále jen „povinnost uchazeče o zaměstnání“), vznikla-li dočasná pracovní neschopnost v ochranné*

lhůtě nebo trvá-li dočasná pracovní neschopnost po skončení dosavadní pojištěné činnosti, a to i když pojištěnec není uchazečem o zaměstnání.

- Vznik, trvání a zánik dočasné pracovní neschopnosti je upraven v ustanovení §57 až § 60 zákona o nemocenském pojištění. Dočasná pracovní neschopnost vzniká pouze rozhodnutím ošetřujícího lékaře (§57), tento ji rovněž potvrzuje v jejím průběhu (§60). Zaniká buď ze zákona (§59 odst. 2) nebo rozhodnutím, a to buď rozhodnutím ošetřujícího lékaře (§59 odst. 1) nebo orgánu nemocenského pojištění (§75). Tyto dva důvody zániku dočasné pracovní neschopnosti (ze zákona nebo rozhodnutím) rozlišil i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 2. 2020, č. j. 1 Ads 343/2019-41, v jeho odstavci 8 uvedl: *ze systematiky právní úpravy dočasné pracovní neschopnosti tak, jak je zakotvena v § 55 a násl. zákona o nemocenském pojištění, je zřejmé, že okolnost, s níž zákon v § 59 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění spojuje ukončení dočasné pracovní neschopnosti, nespočívá ve vydání rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, nýbrž ve vystavení posudku okresní správy sociálního zabezpečení, jímž byl pojištěnec uznán invalidním nebo invalidním ve vyšším stupni invalidity nebo v němž byl pojištěnec posudkem České správy sociálního zabezpečení uznán invalidním nebo invalidním ve vyšším stupni invalidity na základě výsledku řízení o námitkách. Rozhodnutím, tedy úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti nepodřízené osoby (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) dochází k ukončování dočasné pracovní neschopnosti podle § 59 odst. 1 nebo § 75 zákona o nemocenském pojištění.*
- Žalobce namítl, že jeho ošetřující lékař jeho dočasnou pracovní neschopnost neukončil. Tato skutečnost není mezi účastníky sporná, nadto ukončení pracovní neschopnosti ošetřujícím lékařem žalobce ze spisu nevyplývá, nevyplývá ani z napadeného rozhodnutí; podle vyjádření žalované k žalobě dočasná pracovní neschopnost žalobce stále trvá.
- Napadené rozhodnutí je vystavěno na tom, že Institut posuzování zdravotního stavu považoval další trvání pracovní neschopnosti žalobce za nedůvodné a správní orgány toto posoudili podle § 59 odst. 1 písm. i) zákona o nemocenském pojištění, který zní: *ošetřující lékař rozhodne o ukončení dočasné pracovní neschopnosti pojištěnce, jestliže vyšetřením zjistí, že mu jeho zdravotní stav umožňuje plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání, vznikla-li dočasná pracovní neschopnost v ochranné lhůtě nebo trvá-li dočasná pracovní neschopnost po skončení dosavadní pojištěné činnosti, a to i když pojištěnec není uchazečem o zaměstnání.*
- K tomu až ve vyjádření k žalobě žalovaná uvedla, že Institut ověřoval zdravotní posouzení ošetřujícím lékařem a nevydal rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, pouze ošetřujícím lékařem uznanou dočasnou pracovní neschopnosti neuznal, protože u cizince jiný postup není možný.
- Žalovaná se však mylí. Jak bylo uvedeno výše, dočasná pracovní neschopnost může být ukončena jedině rozhodnutím, pokud její konec nevyplývá ze zákona. Ze zákona dočasná pracovní neschopnost neskončila, neboť zákon vyjádření Institutu o absenci důvodů pro trvání dočasné neschopnosti jako zákonný důvod jejího skončení nezná a takové vyjádření vůbec nepřepokládá. Žalovaná podřadila posuzovaný stav pod citovaný § 59 odst. 1 písm. i) zákona, u kterého zákon naopak výslovně předpokládá ukončení dočasné pracovní neschopnosti rozhodnutím ošetřujícího lékaře.
- Na uvedeném závěru nic nemění to, že žalobce má bydliště v Polsku a jeho ošetřujícím lékařem je polský lékař. Nárok na dávky v případě nemoci upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (základní

nařízení), a jeho prováděcí nařízení č. 987/2009. Žalobce je pojištěnou osobou ve smyslu článku 1 písm. c) základního nařízení. Jako pojištěná osoba má podle článku 21 odstavce 1 základního nařízení *nárok na peněžité dávky poskytované příslušnou institucí v souladu s právními předpisy, které uplatňuje*. Příslušnou institucí jsou podle článku 1 písm. q) bod 1. orgány nemocenského pojištění, neboť jsou nositeli pojištění, kde je žalobce pojištěn. Právními předpisy se rozumí podle písm. l) právní předpisy definované v článku 3 odst. 1 základního nařízení, vymezující věcnou příslušnost základního nařízení a pod písmenem a) jsou zde uvedeny *dávky v nemoci*. Základní nařízení určuje v hlavě druhá pravidla pro užití právních předpisů. Pro posuzovanou situaci jsou to právní předpisy České republiky, neboť je členským státem, kde byl žalobce zaměstnán. Konkrétně toto ustanovení říká: *na zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou v členském státě (se) vztahují právní předpisy tohoto členského státu*. Konečně, správní orgán věc podle českých právních předpisů v souladu s touto úpravou posuzovaly.

- Základní nařízení v článku 4 zakotvuje zásadu rovnosti zacházení: *nestanoví-li toto nařízení jinak, požívají osoby, na které se toto nařízení vztahuje, stejné dávky a mají podle právních předpisů kteréhokoliv členského státu stejné povinnosti jako jeho státní příslušníci*.
- Zákon o nemocenském pojištění předpokládá pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti rozhodnutí, a to zásadně rozhodnutí ošetřujícího lékaře podle § 59. Ukončit dočasnou pracovní neschopnost může též orgán nemocenského pojištění, a to za situace předvídané § 75 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění: *zjistí-li orgán nemocenského pojištění, že jsou důvody pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti, potřeby ošetřování nebo potřeby dlouhodobé péče, rozhodne o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, potřeby ošetřování nebo potřeby dlouhodobé péče, pokud ji neukončil ošetřující lékař, a to na předepsaném tiskopise* (podtrhl krajský soud). Orgánem nemocenského pojištění je v tomto případě podle § 84b odst. 1 písm. m) zákona o nemocenském pojištění Institut posuzování zdravotního stavu. Podle § 75 odst. 2 zákona nemocenského pojištění je upravena vykonatelnost jeho rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti takto: *toto rozhodnutí je vykonatelné dnem, který je v rozhodnutí uveden jako den ukončení dočasné pracovní neschopnosti, den ukončení potřeby ošetřování nebo den ukončení potřeby dlouhodobé péče, ne však dříve než dnem jeho ústního vyhlášení přítomnému pojištěnci nebo ošetřované osobě nebo písemného doručení nepřítomnému pojištěnci nebo ošetřované osobě. Pokud se pojištěnec osobně nezúčastnil kontroly podle § 74 odst. 2, aniž by prokázal existenci vážných důvodů své neúčasti, je rozhodnutí vykonatelné dnem této kontroly; to platí obdobně i pro ošetřovanou osobu*.
- Zákon o nemocenském pojištění je zákonem, na který odkazuje základní nařízení. Prováděcí nařízení v článku 27 odst. 6 zakládá orgánům nemocenského pojištění právo kontrolovat posouzení zdravotního stavu cizím ošetřujícím lékařem. Žádnou speciální úpravu kontroly neobsahuje, naopak odkazuje na výše uvedené kolizní normy, a tedy na zákon o nemocenském pojištění. Z § 74 odst. 1 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, *orgán nemocenského pojištění provádí svým lékařem kontrolu správnosti posuzování zdravotního stavu a dočasné pracovní neschopnosti, potřeby ošetřování a potřeby dlouhodobé péče a správnosti vedení a úplnosti zdravotnické dokumentace při tomto posuzování*. Zjistí-li orgán nemocenského pojištění, že jsou důvody pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti, je podle § 75 odst. 1 oprávněn rozhodnout o ukončení dočasné pracovní neschopnosti. Není tedy správná námitka žalované, že orgány nemocenského pojištění nebyly oprávněny kontrolovat správnost posouzení zdravotního stavu polským ošetřujícím lékařem a

dočasnou pracovní neschopnost. Oprávnění k této kontrole jim dává výše citované ustanovení ve spojení s citovanou kolizní normou. Konečně, „nostrifikace“ prováděná Institutem není nic jiného než kontrola správnosti posuzování zdravotního stavu a dočasné pracovní neschopnosti.

- Skutečnost, že o dočasnou pracovní neschopnost rozhodl lékař působící v Polsku, na uvedeném nic nemění ani proto, že podle prováděcího nařízení článku 27 bod 8, *pro účely čl. 21 odst. 1 základního nařízení mají údaje uvedené v potvrzení o pracovní neschopnosti pojištěné osoby vydaném v jiném členském státě na základě lékařských nálezů vyšetřujícího lékaře nebo instituce stejnou právní hodnotu jako potvrzení vydané v příslušném členském státě.*
- I když tedy žalobce je cizinec a o jeho dočasnou pracovní neschopnost rozhodl polský ošetřující lékař, při ukončení pracovní neschopnosti byly orgány nemocenského pojištění povinny postupovat podle shora uvedených ustanovení a o ukončení dočasné pracovní neschopnosti rozhodnout. Pokud orgány nemocenského pojištění postupovaly při kontrole zdravotního stavu odlišně od situace českého pojištěnce, aniž by to základní nařízení umožňovalo, a aniž by pro to byl ospravedlnitelný důvod, dopustily se porušení zákazu rovného zacházení. Zánik nároku na nemocenské je podle české právní úpravy spojen toliko s rozhodnutím o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, nikoliv se sdělením Institutu, že pokračování dočasné pracovní neschopnosti není odůvodněno. Toto sdělení nelze považovat za rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti v materiálním smyslu, když neobsahuje ani implicitně výrok o ukončení dočasné pracovní neschopnosti. Není ani odůvodněno. Institut se ve sdělení z odborného hlediska nezabýval, kdy došlo ke stabilizaci zdravotního stavu a kdy nastala situace, že žalobce z odborně medicínského hlediska je schopen plnit úkoly uchazeče o zaměstnání. Nevyhodnotil vývoj žalobcova onemocnění, jak jej posudkový lékař zjistit z předložených zdravotních zpráv. Nijak se nevypořádal s rozporu mezi prvním posouzením, kde uvedl trvání dočasné pracovní neschopnosti do 21. 5. 2024 a druhé, kde uvedl trvání dočasné pracovní neschopnosti do 22. 2. 2024. Sdělení nebylo přijato postupem, předvídaným zákonem o nemocenském pojištění.
- Pokud by ve stejné situaci jako žalobce byl pojištěnec s bydlištěm v České republice, o jehož dočasnou pracovní neschopnost rozhodl český ošetřující lékař, a při kontrole by Institut dospěl k závěru, že nejsou důvody pro trvání dočasné pracovní neschopnosti, protože již tento pojištěnec z odborně medicínského hlediska může konat úkony uchazeče o zaměstnání, bylo by o ukončení dočasné pracovní neschopnosti rozhodnuto Institutem a toto rozhodnutí by byl vykonatelné nejdříve v návaznosti na provedenou kontrolu (pro stručnost, přesné podmínky jsou v § 75 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění). A až vykonatelností rozhodnutí by byla splněna podmínka pro zastavení výplaty dávek podle § 52 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Tím by byla vyloučena žalobcem namítaná retroaktivita, protože by nejprve bylo rozhodnuto o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, s čímž by byl žalobce seznámen, a teprve následně by bylo rozhodnuto o ukončení výplaty dávek jako důsledku ukončení pracovní neschopnosti. Žalobce by mohl v případě nesouhlasu se závěry Institutu proti nim uplatnit své námitky, a to i v soudním řízení. Jak totiž dovodil Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 6 Ads 247/2018–27¹ ze dne

¹ Právní věta k rozsudku č. j. 6 Ads 247/2018–27: *Trvání dočasné pracovní neschopnosti podmiňuje nárok pojištěnce na nemocenské, který je „občanským právem“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Z důvodu aplikační přednosti tohoto ustanovení před zákonem, podle článku 10 Ústavy, nelze administrativní rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti vyloučit ze soudního přezkumu podle § 158 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.*

8. 11. 2018 (zejm. odst. 31), rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti je rozhodnutím o občanských právech a spor o zákonnost tohoto rozhodnutí musí v souladu s článkem 65 odst. 1 Úmluvy projednat nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem. Nerozhodl – li tedy Institut o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, bylo žalobci znemožněno domáhat se ochrany u soudu a tím se žalobce dostal do jiné, horší situace než pojištěnec, u kterého přeshraniční prvek není přítomen.

- Nezákonný postup správních orgánů vedl k žalobcem napadené situaci, kdy výplata nemocenského byla zastavena ke dni následujícím po období, za které bylo nemocenské vyplaceno, aniž by bylo zohledněno, kdy došlo ke skončení dočasné pracovní neschopnosti, když tato nebyla dosud ukončena. Tím se rovněž žalobci dostalo odlišného zacházení, než které by nastalo u českého pojištěnce, resp. u pojištěnce, u kterého by orgány nemocenského pojištění postupovaly v souladu s § 75 zákona o nemocenském pojištění.
- Napadené rozhodnutí je tedy nezákonné, neboť je v rozporu s článkem 4 základního nařízení, zakotvující rovné zacházení s žalobcem jako osobou, na které se toto základní nařízení vztahuje, jako s českým pojištěncem.
- Napadené rozhodnutí je v rozporu rovněž s § 75 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Pokud totiž orgán nemocenského pojištění zjistí, že jsou důvody pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti, je podle tohoto ustanovení povinen rozhodnout o ukončení dočasné pracovní neschopnosti. Ačkoliv Institut zjistil, že žalobce je schopen plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání, přičemž jeho dočasná pracovní neschopnost trvala po skončení dosavadní pojištěné činnosti, což podle § 59 odst. 1 písm. i) zákona o nemocenském pojištění zakládá povinnost ošetřujícího lékaře dočasnou pracovní neschopnost ukončit, a současně ošetřující lékař o ukončení nerozhodl, Institut na tuto situaci nereagoval a vydal pouze předmětné sdělení. Byl však podle § 75 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění povinen o ukončení dočasné pracovní neschopnosti rozhodnout, neboť nastala situace tímto ustanovením předvídaná. Neučinil tak, naopak postupoval způsobem, který zákon o nemocenském pojištění nezná. A svým vyjádřením, že dávky se od 22. 2. 2024 zamítají, překročil svou pravomoc vyplývající z § 84b zákona o nemocenském pojištění, když pravomoc rozhodnout o nároku na dávku Institut nemá. Žalovaný tento postup nekorigoval, naopak se s ním ztotožnil. Napadené rozhodnutí je nezákonné i z tohoto důvodu.
- Zde krajský soud v tuto chvíli pouze obiter dictum dodává, že obě sdělení Institutu jsou neurčitá a nepřezkoumatelná. Ze sdělení z 2. 8. 2024 nevyplývá, proč právě od 22. 2. 2024 není pro trvání dočasné pracovní neschopnosti důvod z medicínského hlediska, když lékařské zprávy, ze kterých Institut vycházel, měly být až z května 2024. Institut se nevyjádřil ani k tomu, proč je žalobce z medicínského hlediska schopen plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání. Předchozí sdělení z 11. 6. 2024 je nepřezkoumatelné ze stejného důvodu, a navíc je vnitřně rozporné, kdy na jednu stranu tvrdí, že „dávky od 22. 2. 2024 se zamítají“, na druhou stranu uvádí trvání dočasné pracovní neschopnosti žalobce do 21. 5. 2024. Ani k tomuto druhému datu však neuvedl žádné důvody. Vzhledem k nezákonnosti postupu žalované a Institutu a nezákonnosti napadeného rozhodnutí nemá tato nepřezkoumatelnost vliv na napadené rozhodnutí.
- Soud se neztotožnil s námitkou žalované, že u cizince nemá možnost kontrolovat závěry ošetřujícího lékaře, a ukládat mu povinnosti a její postup, kdy výplatu zastaví na základě

pouhého sdělení Institutu o nedůvodnosti trvání dočasné pracovní neschopnosti, vede k zabránění neúčelnému čerpání dávek. Oprávnění ke kontrole má, jak bylo vysvětleno výše. Výše popsané kontrolní mechanismy a pravomoc Institutu rozhodnout o ukončení dočasné pracovní neschopnosti má právě za cíl zabránit neúčelnému čerpání dávek. Není přitom rozdíl, jestli dávky čerpá český pojištěnec nebo cizinec.

- Nelze ani přisvědčit argumentu žalované, že výplata nemocenského nebyla zastavena zpětně, protože byla navázána na předchozí období, za které bylo nemocenské vyplaceno. Žalovaná zde směšuje dvě věci, a to ukončení výplaty nemocenského, které zákon omezuje tím, že je nelze zastavit pro dobu, za kterou již dávky vyplaceny byly. Tomu, aby nastala situace jako žalobce, tedy že o zastavení výplaty nemocenského bylo rozhodnuto dne 6. 8. 2024 zpětně k 22. 2. 2024, brání právě obligatorní rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, které je vykonatelné, a tedy má účinky na zastavení výplaty vždy v návaznosti na provedenou kontrolu (zjednodušeně řečeno, přesné podmínky jsou v zmíněném § 75 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění). Nemůže se tak stát, že je pojištěnec 6 měsíců v domněnku o trvání dočasné pracovní neschopnosti a krytí dávkou nemocenského. Taková situace je zcela nepřijatelná, když nemocenské je dávkou, která má nahradit příjem ze zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, kterou pojištěnec pro svůj špatný zdravotní stav nemůže vykonávat.
- Napadené rozhodnutí je tak nezákonné, neboť nebyly splněny podmínky pro zastavení výplaty dávky nemocenského podle § 52 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, když o zániku dočasné pracovní schopnosti nebylo rozhodnuto. Bez rozhodnutí o zániku dočasné pracovní neschopnosti není možné rozhodnout o zastavení výplaty nemocenského, neboť pro to nejsou splněny zákonné předpoklady. Napadené rozhodnutí je nezákonné rovněž pro jeho rozpor se zákazem rovného zacházení podle článku 4 základního nařízení a pro rozpor s § 75 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

II. Žalobce není uchazeč o zaměstnání

- Soud nepřisvědčil žalobní námitce, že žalobce nebyl v době rozhodování uchazečem o zaměstnání. Jak vyplývá z § 55 odst. 1 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, trvá – li dočasná pracovní neschopnost po skončení dosavadní pojištěné činnosti, pak se dočasnou pracovní neschopností rozumí stav, který pro poruchu zdraví neumožňuje pojištěnci plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání, a to i když pojištěnec není uchazečem o zaměstnání. Žalobce ukončil zaměstnání, ke kterého byl pojištěn, ke dni 10. 8. 2023. Jeho dočasná pracovní neschopnost tedy trvala po skončení dosavadní pojištěné činnosti. Správní orgány proto postupovaly správně, když žalobce považovaly pro účely posouzení trvání dočasné pracovní neschopnosti za uchazeče o zaměstnání.

Závěr a náhrada nákladů řízení:

- Jak soud vysvětlil výše, napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť žalobcova dočasná pracovní neschopnost nebyla ukončena ani rozhodnutím ošetřujícího lékaře, ani rozhodnutím orgánu nemocenského pojištění, a nebyla ukončena ani ze zákona. Ukončení dočasné pracovní neschopnosti je předpokladem pro zastavení výplaty dávek podle § 52 písm. a) zákona o nemocenském pojištění. Námitka nezákonnosti napadeného rozhodnutí z důvodu neukončení dočasné pracovní neschopnosti je tedy důvodná. Krajský soud napadené rozhodnutí zrušil podle § 78 odst. 1 s. ř. s. Právním závěrem, že předpokladem pro zastavení výplaty dávek podle § 52 písm. a) zákona o nemocenském pojištění je ukončení dočasné pracovní neschopnosti, je žalovaná vázána.

- Žalobce měl ve věci plný úspěch a podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. náleží takovému účastníku právo náhrady důvodně vynaložených nákladů proti tomu účastníkovi, který úspěch neměl. Náklady řízení žalobce představují odměnu za zastoupení advokátem podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění, ve kterém byl učiněn příslušný úkon právní služby, což zde je do 31. 12. 2024 (dále „advokátní tarif“). Žalobci tak náleží náhrada nákladů, kterou představuje odměna za zastoupení advokátem podle advokátního tarifu, ve výši 1 000 Kč, podle § 7 bod 3 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu, a to za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení, sepsání žaloby) podle § 11 odst. 1 písm. a), c), advokátního tarifu, dvakrát režijní paušál ve výši 300 Kč za každý z těchto úkonů právní služby podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, a dále DPH z těchto částek. Celkem tedy náklady řízení činí 3 146 Kč. Všechny tyto náklady řízení podle obsahu spisu žalobci prokazatelně vznikly a jedná se o náklady nezbytně nutné k uplatnění jeho práva. Soud proto žalovanou k jejich zaplacení zavázal, a to k rukám zástupce žalobce podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s. Lhůtu k zaplacení soud stanovil v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 občanského soudního řádu, neboť tato lhůta je přiměřená možnostem žalované.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je **možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Ostrava, 9. října 2025

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně